

Liite 4. Oikeudellinen arvio lisärahoitushakemuksen perusteista

Lisärahoitushakemuksen liite 4.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialue
Vanda och Kervo välfärdsområde

Sisällysluettelo

Tausta	3
Lisärahoitus – hakeminen hyvinvointialueen oikeutena ja velvollisuutena.....	5
Perustuslain 19 §:n 3 momentissa tarkoitetut riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut....	8
Perustuslain 7, 15 ja 20 §:ssä tarkoitettu pelastustoimen järjestämismvastuu	10
Yhteenveto	12

Tausta

Lisärahoitushakemuksen tarkoituksena on osoittaa, miten Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen (jäljempänä myös hyvinvointialue) nykyinen taloudellinen tilanne vaarantaa ja tulee vaarantamaan palveluiden saatavuuden kehittämisen, saatavuuden ja hyvinvointialueiden mahdollisuudet toteuttaa taloutensa ja toimintansa muutoksia ja millä perusteilla hyvinvointialue on oikeutettu valtion myöntämään lisärahoitukseen ja tätä hakemaan.

Tällä hetkellä Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen talousarviosta- ja suunnitelmasta on osoitettavissa, että hyvinvointialueella ei ole edellytyksiä vastata sen lakisääteisistä tehtävistä lainsäädännön vaatimalla tavalla samaan aikaan kertyneen alijäämänsä vuoden 2026 loppuun mennessä kattaen. Lisärahoitushakemuksessa ja sen liitteissä esille tuotavat rahoituksen ongelmat johtuvat siitä, että hyvinvointialueen rahoituksen taso on ollut lähtökohtaisesti liian alhainen, eikä hyvinvointialue pysty pelkästään omilla päätöksillään takaamaan järjestämistavastuulle kuuluvien palvelujen järjestämiselle riittäviä resursseja. Hyvinvointialueella tulee olla mahdollisuus järjestää sille lailla säädetyt tehtävät (hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021), jäljempänä myös hyvinvointialuelaki 6 §). Tällä liitteellä kuvataan tarkemmin lisärahoitushakemuksen oikeudellista perustaa.

Hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain (617/2022, jäljempänä rahoituslaki) 11 § sääntelee hyvinvointialueen lisärahoituksen osalta seuraavasti:

Hyvinvointialueen lisärahoitus

Jos rahoituksen taso muutoin vaarantaisi perustuslain 19 §:n 3 momentissa tarkoitettujen riittävien sosiaali- ja terveystalvelujen tai perustuslain 7, 15 ja 20 §:ssä tarkoitettuihin perusoikeuksiin liittyvien pelastustoimen palvelujen järjestämisen, hyvinvointialueella on oikeus saada 2–4 luvussa säädetyksi lisäksi valtiolta rahoitusta se määrä, joka on tarpeen mainittujen sosiaali- ja terveystalvelujen ja pelastustoimen palvelujen turvaamiseksi (lisärahoitus) ottaen huomioon hyvinvointialueen edellytykset järjestää muut lakisääteiset tehtävät.

Lisärahoitus myönnetään valtion talousarvioon otettavasta määrärahasta. Lisärahoitusta koskevaan päätökseen voidaan 1 momentissa säädetyn varmistamiseksi ottaa palvelujen vaikuttavuutta, laatua, määrää tai järjestämisen tehokkuutta koskevia ehtoja.

Lisärahoituksen myöntämisestä ja maksamisesta säädetään 26 §:ssä.

Rahoituslain esitöiden¹ mukaan: ”lisärahoitus on tarkoitettu tilanteisiin, joissa yksittäisen hyvinvointialueen saaman rahoituksen taso ei turvaisi riittävien sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä pelastustoimen palvelujen järjestämistä.”

Yksittäisellä hyvinvointialueella on oikeus saada laskennallisen rahoituksen lisäksi valtiolta lisärahoitusta se määrä, joka on tarpeen perustuslain 19 §:n 3 momentissa tarkoitettujen riittävien sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä perustuslain 7, 15, ja 20 §:ssä tarkoitettuihin perusoikeuksiin kytkeytyvien pelastustoimen palvelujen turvaamiseksi, jos rahoituksen taso muutoin vaarantaisi riittävien palvelujen turvaamisen.²

Hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskeva rahoitusperiaate pohjautuu edellä mainittujen perustuslain perusoikeuksia koskevien säännösten ohella perustuslain 22 §:ssä säädettyyn *julkisen vallan velvoitteeseen* turvata perusoikeuksien toteutuminen, mikä tarkoittaa myös riittävien voimavarojen osoittamista perusoikeuksien toteuttamiseen. Perustuslain mukainen rahoitusperiaate tässä yhteydessä viittaa erityisesti siihen, että julkisen vallan voimavarojen on annettava mahdollisuudet saada lain mukaisesti perusteltuun tarpeeseen riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut sekä pelastustoimen palvelut. Voimavarojen riittävyttä tulee tällöin arvioida viime kädessä yksilöiden tarpeen, eikä keskimääräisen väestön perusteella.³ Hyvinvointialueen järjestämisvastuun ensimmäiset vuodet ovat näyttäneet, ettei Vantaan ja Keravan hyvinvointialueelle osoitettu rahoitus ole ollut riittävää Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen väestön palvelutarpeisiin nähden, eikä siten mahdollista hyvinvointialueelle riittävien yhdenvertaisten palveluiden toteuttamista suhteessa muihin Suomen hyvinvointialueisiin (ks. erityisesti Lisärahoitushakemuksen liitteet 3 ja 6).

---

¹ HE 241/2020 vp, s. 944

² HE 241/2020 vp, s. 944

³ HE 241/2020 vp, s. 945

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla annetun lain (615/2021, jäljempänä uusimaalaki) tarkoituksen mukaisesti myös Uudellamaalla tulee varmistaa yhdenvertaiset, yhteentoimivat ja kustannusvaikuttavat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut, samalla väestön hyvinvointia ja terveyttä edistäen. Alueellisesti Uudenmaan alueiden välillä (hyvinvointialueet ja Helsingin kaupunki) on kuitenkin havaittavissa taloudellista epäyhdenvertaisuutta, joka vaikeuttaa, ellei jopa vaaranna alueellisesti yhdenvertaisten, yhteentoimivien ja kustannusvaikuttavien sote-palveluiden toteuttamisen.

Hyvinvointialueen lisärahoituksen tarve tulee lainsäätäjän tarkoituksen mukaan arvioida siten, että hyvinvointialueiden velvollisuus edellä mainittujen perustuslaissa tarkoitettujen palvelujen järjestämiseen ei vaarannu.⁴ Arvioinnin on perustuttava kokonaisarvioon⁵, jossa hyödynnetään hyvinvointialueiden ohjausprosessissa saatua tietoa sekä muuta ajantasaista tietoa hyvinvointialueen taloudesta ja toiminnasta.

Hyvinvointialueen riittämätön rahoitus johtaa jo tällä hetkellä lyhytaikaisen lainan käyttöön ja sitä kautta rahoitusaseman heikkenemiseen entisestään. Tämä on todennettavissa hyvinvointialueen rahoituslaskelmien ja rahoitusennusteiden nojalla.

Lainsäädännön tasolla uudistustehtävää toteuttaessaan Valtioneuvoston tulee turvata hyvinvointialueille myös riittävä rahoituspohja.

Lisärahoitus – hakeminen hyvinvointialueen oikeutena ja velvollisuutena

Hyvinvointialueuudistuksen eduskuntakäsittelyssä korostettiin sitä, että hyvinvointialueella tulee olla *oikeus* saada lisärahoitusta sen edellytysten täytyessä.⁶ Hyvinvointialueen rahoituksen riittävyyden ja perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaisten oikeuksien turvaamisen kannalta merkityksellistä on, että lisärahoituksen saamiseen on edellytysten täytyessä oikeus, eikä myöntäminen riipu tältä osin valtioneuvoston harkinnasta.⁷ Vain osa

---

⁴ HE 241/2020 vp, s. 945

⁵ HE 241/2020 vp, s. 945

⁶ Leppänen—Sorvettula—Valli-Lintu (Hyvinvointialue – Järjestäminen, hallinto ja talous, 2024), s. 543

⁷ PeVL 17/2021 vp: Lisärahoituksen saaminen ja määrä sidotaan 11 §:ssä palvelujen järjestämisen vaarantumiseen ja toisaalta tarpeeseen. Kynnys lisärahoituksen saamiseen ei perustuslakivaliokunnan

sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarpeen kasvusta otetaan rahoituslain 7 §:n mukaan huomioon valtion rahoituksesta päätettäessä.

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt tältä kannalta huomiota rahoituslain 26 §:n 1 momentin sanamuotoon ja esittänyt, että siitä on selvyden vuoksi syytä muuttaa korvaamalla ilmaisu "voidaan myöntää" esimerkiksi ilmaisulla "myönnetään".⁸ On huomionarvoista, että lainsäätäjä on sittemmin muuttanut rahoituslain 26 §:n 1 momentin sanamuotoa vastaamaan perustuslakivaliokunnan lausuntoa (*"Edellä 11 §:ssä tarkoitettua lisärahoitusta myönnetään hyvinvointialueen hakemukseen perustuen tai valtiovarainministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön tai sisäministeriön aloitteesta. Lisärahoituksesta päättää valtioneuvosto. --"*)

Perusoikeusuudistuksen yhteydessä sekä hallituksen esityksessä (HE 309/1993 vp, s. 26) että perustuslakivaliokunnan mietinnössä (PeVM 25/1994 vp, s. 3) korostettiin, että tehtävistä säädettäessä on samalla myös huolehdittava, että kunnilla on tosiasialliset edellytykset suoriutua niistä. Hyvinvointialuejakoa ei ollut tässä vaiheessa tehty, mutta kunnallisen itsehallinnon puolesta kiinnitettiin huomiota siihen, että mikäli uusista tehtävistä säätävä laki ei näitä edellytyksiä takaa esimerkiksi valtiosuussäännöksiin, laki saattaa olla ristiriidassa perustuslain suojaaman kunnallisen itsehallinnon kanssa. Tulkinta voi saada lisätukea Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjasta. Sen 9(2) artiklan mukaan paikallisviranomaisten taloudellisten voimavarojen tulee olla riittävät suhteessa velvoitteisiin, jotka niille on perustuslaissa tai muussa laissa osoitettu. Valtion velvollisuutta turvata kuntien voimavarojen riittävyys voidaan kutsua rahoitusperiaatteeksi tai, kuten perustuslakivaliokunta on asian lausunnossaan PeVL 25/2001 vp ilmaissut, *kustannusvastaavuuden periaatteeksi*.⁹

Perustuslain 121 § ei turvaa kuntia suuremmille hallintoalueille verotusoikeutta. Hyvinvointialueille ei toistaiseksi olekaan säädetty verotusoikeutta, ja niiden rahoitus

---

mielestä muodostu tässä suhteessa liian korkeaksi [...]. Hyvinvointialueen rahoituksen riittävyyden ja perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaisten oikeuksien turvaamisen kannalta merkityksellistä on, että lisärahoituksen saamiseen on edellytysten täytyessä oikeus, eikä myöntäminen riipu tältä osin valtioneuvoston harkinnasta.

⁸ PeVL 17/2021 vp, s. 24

⁹ Tuori, Kotkas (Sosiaalioikeus 2023), s. 268

perustuu pääosin valtion niille myöntämälle rahoitukselle. Hyvinvointialueiden rahoituksen riittävydestä ei ole toistaiseksi kuntien rahoitusperiaatteen kaltaista perustuslakivaliokunnan käytäntöä. Perustuslakivaliokunta on kuitenkin sote-uudistuksen yhteydessä katsonut, että hyvinvointialueiden rahoitusta tulee soveltuvin osin arvioida perustuslakivaliokunnan kuntien rahoitusperiaatetta koskevan käytännön valossa. Tämä perustuu valiokunnan mukaan siihen, että perustuslain 22 §:n mukaiseen **perusoikeuksien toteuttamisvelvoitteeseen kuuluu valtion vastuu huolehtia siitä, että myös perustuslain 121 §:n 4 momentissa tarkoitetuilla alueilla on käytännön edellytykset suoriutua tehtävistään.**¹⁰¹¹

Perustuslain 2 §:n 3 momentin laillisuusperiaate ohjaa julkisen toiminnan toteuttamista siten, että kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia. Päättävällä viranhaltijalla on tosiasiallinen virkavastuu sekä päätöksistään että päättämättä jättämisestään.¹² Virkajohdolla on velvollisuus tuoda esille myös rahoitukseen liittyvät ongelmat ulkopuolisen paineenkin edessä.¹³ Budjettirajoitteella ei tule voida rajoittaa lakisääteisten palveluiden saatavuutta ja viranhaltijalla on virkavelvollisuus turvata lakisääteiset palvelut. Tämä tarkoittaa sitä, että viranhaltijalla ei ole tosiasiallista mahdollisuutta laiminlyödä lakisääteisiä velvollisuuksia resurssien vähäisyyden tai töiden järjestelyihin liittyvien vaikeuksienkaan vuoksi.¹⁴ Hyvinvointialueen jäsenellä tulee olla tosiasiallinen oikeus luottaa virkavalmistelun asianmukaisuuteen ja laillisuuteen.¹⁵

Perustuslakivaliokunta totesi sote-uudistuksesta antamassaan lausunnossa, että ”hyvinvointialue järjestää sille lailla säädetyt tehtävät”, eikä se nähnyt sääntelyyn sisältyvän ongelmia lailla säätämisen vaatimuksen kannalta (PeVL 17/2021 vp, kohdat 20 ja 35). Voidaan ajatella, että lailla säätämisen vaatimus korostuu nykyisessä hyvinvointialuemallissa, jossa hyvinvointialueilla ei ole verotusoikeutta.¹⁶ Tällöin jää

---

¹⁰ Tuori, Kotkas (Sosiaalioikeus 2023), s. 268

¹¹ Ks. PeVL 17/2021 vp, kohta 93 ja PeVL 15/2018 vp, s. 20

¹² KKO 2023:17

¹³ OKV/210/10/2020, OKV/234/10/2020, OKV/244/10/2020

¹⁴ Pöysti 28.3.2023 esityksessään ”Hyvinvointialueiden toimintaan liittyviä laillisuusnäkökohtia – näkökohtia kestävästä ja vastuullisesta virkajohtajuudesta perusoikeuksien ja hyvän hallinnon toteuttamisessa”, OKV/1597/10/2020, OKV/2192/10/2021

¹⁵ OKV/996/10/2020, s. 19 ja PeVM 26/2020 vp, s. 25

¹⁶ Tuori, Kotkas (Sosiaalioikeus 2023), s. 266

korostetusti valtioneuvoston tehtäväksi arvioida jatkuvasti sitä, mitä tehtäviä ja niitä vastaavaa rahoitusta se hyvinvointialueelle asettaa.

Lisärahoituksen tarve voi nousta esille milloin tahansa varainhoitovuoden aikana, joten sen myöntäminen on vuotuisesta valtion talousarvioprosessista ja hyvinvointialueiden ohjausprosessista erillinen menettely. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen talousarviosta- ja suunnitelmasta on tällä hetkellä osoitettavissa, ettei hyvinvointialueella ole edellytyksiä huolehtia täysimääräisesti sen lakisääteisistä tehtävistä lainsäädännön edellyttämällä tavalla kertyneen alijäämänsä vuoden 2026 loppuun mennessä kattaen.

Perustuslain 19 §:n 3 momentissa tarkoitetut riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut

Hyvinvointialueelle myönnettävä rahoitus tai rahoituksen tarvetta koskeva tulkinta ei saa heikentää riittävien sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisen edellytyksiä.

Perusoikeussäännösten velvoittama taho on perustuslain 2 luvussa nimetty julkiseksi vallaksi. Yleinen velvollisuus turvata perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen on perustuslain 22 §:ssä kohdistettu julkiseen valtaan. Myös perustuslain 19 §:n 3 ja 4 momentin toimeksiantosäännöksissä käytetään ilmausta ”julkinen valta”.¹⁷

Oikeusasiamies viittasi erikoissairaanhoidon järjestämistä koskevassa, vuonna 2002 antamassaan päätöksessä¹⁸ perustuslain 22 §:ssä julkiselle vallalle säädettyyn velvollisuuteen turvata perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen sekä perustuslain 19 §:n mukaiseen velvollisuuteen turvata riittävät terveyspalvelut lailla säädetyin tavoin. Oikeusasiamies tähdensi, että perustuslain asettama velvoite turvata lakisääteiset terveyspalvelut tulee ottaa huomioon kuntien talousarviopäätöksissä. Oikeusasiamiehen käsityksen mukaan ”talousarviosta päättävät luottamusmiehet ja asiaa valmistelevat virkamiehet – – rikkovat näissä perustuslain säännöksissä julkiselle vallalle asetetut velvoitteet, jos talousarvio mitoitetaan tietoisesti tiedossa olevaa tarvetta vähäisemmäksi”. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun siirtäminen kunnilta

---

¹⁷ Tuori, Kotkas (Sosiaalioikeus 2023), s. 264, Julkisen vallan käsitteen sekä hallinnon uusien toimintatapojen ja -ideologioiden välisestä ongelmallisesta suhteesta ks. Koivisto 2014

¹⁸ EOa:n toimintakertomus 2002, s. 158–162

hyvinvointialueille ei anna aiheutta arvioida asiaa toisin; myös hyvinvointialueiden tulee ottaa perustuslain 19.3 §:ssä säädetyt velvoitteet huomioon talousarviosta päättäessään.¹⁹

Sosiaalisten perusoikeuksien hyvinvointialueita koskeva toimeksiantovaikutus edellyttää, että hyvinvointialueille on annettu tavallisessa lainsäädännössä näiden oikeuksien toteuttamiseen liittyviä tehtäviä. Sama koskee heikennyskieltovaikutusta, joka on eräänlainen toimeksiantovaikutuksen kääntöpuoli.

Toimeksianto- ja heikennyskieltovaikutuksella on merkitystä ennen kaikkea toimintapolitiikan tasoisissa päätöksissä, joilla hyvinvointialueet esimerkiksi määräävät niille pakollisina tehtävinä osoitetuista sosiaali- ja terveydenhuollon voimavaroista ja näiden kohdentamisesta. Tällaisia päätöksiä ovat talousarvio sekä sosiaali- ja terveydenhuollon soveltamisohjeet.

Sikäli kuin esimerkiksi perustuslain 19 §:n 3 momentin tarkoittamien sosiaali- ja terveyspalvelujen taso riippuu tavallisen lainsäädännön perusteella hyvinvointialueiden päätöksistä, hyvinvointialueiden on osaltaan huolehdittava muun muassa talousarviopäätöksissään siitä, että jokaiselle turvataan säännöksen edellyttämät riittävät palvelut. Samoin säännös edellyttää, että hyvinvointialueet eivät laske jo saavutettua palvelutasoa riittävyysminimin alle. Näin perustuslain 19 §:n 3 momentti täydentää sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021, sote-järjestämislaki) 8 §:n säännöstä hyvinvointialueiden yleisestä palvelujen järjestämisvelvollisuudesta. **Talousarviopäätöksissä perusoikeussäännökset toimivat etusijanormeina, jotka on otettava huomioon, kun hyvinvointialueiden käytettävissä olevia voimavaroja kohdennetaan eri tarkoituksiin.**²⁰

Hyvinvointialueiden toiminta politiikantason päätöksenteossa perusoikeussäännösten toimeksianto- ja heikennyskieltovaikutukset ovat lähellä tulkintavaikutusta:

---

¹⁹ Turun hallinto-oikeus katsoi 24.4.2002 tekemässään päätöksessä (T 02/0225/1), että kunnanvaltuuston tekemä talousarviopäätös oli ollut lainvastainen, koska talousarvio ei turvannut kunnan velvollisuudeksi säädettyjen vammaispalvelutehtävien hoitamista. Päätöksen perusteluissa viitattiin paitsi sosiaalihuoltolain ja vammaispalvelulain säännöksiin, myös perustuslain 19.3 ja 22 §:ään perustuviin kunnan velvollisuuksiin. Vrt. esim. KHO:2014:166, KHO:2006:55 ja KHO:2002:18.

²⁰ Tuori, Kotkas (Sosiaalioikeus 2023), s.269

perusoikeussäännökset voidaan ymmärtää hyvinvointialueiden pakollisia tehtäviä koskevien tavallisen lain säännösten tulkintaa ohjaaviksi normeiksi. Etuuksien myöntämistä koskevassa päätöksenteossa tulkintavaikutus edellyttää, että **hyvinvointialueiden toimielinten ja viranhaltijoiden on valittava alemman asteisten normien tulkinnassa perustuslain vahvistamien sosiaalisten oikeuksien kannalta myönteinen vaihtoehto**. Sosiaalisia perusoikeuksia koskevien säännösten tulkintavaikutus edellyttää toimeksianto- ja heikennyskieltovaikutuksen tavoin täydentäviä normeja, jotka osoittavat hyvinvointialueen viranomaisille toimivallan tehdä päätöksiä sosiaalisia perusoikeuksia toteuttavista palveluista ja muista etuuksista.²¹

Mahdollista on, että tulkintavaikutus muuntuu abrogaatio- eli syrjäyttäväksi vaikutukseksi esimerkiksi arvioitaessa sosiaali- ja terveydenhuollosta annettujen hyvinvointialueiden ohjeiden sovellettavuutta. Abrogaatiovaikutus voi ajankohtaistua esimerkiksi silloin, jos sosiaalihuollon soveltamisohjeissa asetetaan etuuksien saannille rajoituksia, jotka jossakin tapauksessa ovat ristiriidassa perustuslain 19 §:n 1 momentissa välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon turvatun subjektiivisen oikeuden kanssa.²²

Hyvinvointialueen näkemyksen mukaan lisärahoitushakemusta käsitellessään myös valtioneuvoston on valittava normien tulkinnassa perustuslain vahvistamien sosiaalisten oikeuksien kannalta myönteinen vaihtoehto. Lakia ja lisärahoitushakemusta tulee tulkita perusoikeusmyönteisesti ja perustuslain 19.3 §:ssä tarkoitettuja riittäviä sosiaali- ja terveyspalveluja asianmukaisesti turvaten ja toteuttaen julkisen vallan tehtäviä perustuslain 22 §:ssä tarkoittamalla tavalla.

Perustuslain 7, 15 ja 20 §:ssä tarkoitettu pelastustoimen järjestämistä

Perustuslain 7 §:ssä jokaiselle määritellään oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen, 15 §:n mukaan jokaisen omaisuus on turvattu ja edelleen 20 §:n mukaisesti vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille ja julkisen vallan on pyrittävä

---

²¹ Tuori, Kotkas (Sosiaalioikeus 2023), s.269-270

²² Tuori, Kotkas (Sosiaalioikeus 2023), s.270

turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon.

Pelastuslain (379/2011, jäljempänä pelastuslaki) 2 a §:n 2 momentin 2 kohdassa säädetään pelastustoimen viranomaisten kiireellisistä tehtävistä, joiden tarkoituksena on pelastaa ja suojata ihmisiä, omaisuutta ja ympäristöä onnettomuuden uhatessa tai sattuesssa sekä rajoittaa onnettomuudesta aiheutuvia vahinkoja ja lieventää onnettomuuden seurauksia (pelastustoiminta).

Pelastustoimen järjestämisestä annetun lain (613/2021, jäljempänä pelastustoimen järjestämislaki) 4 §:n mukaisesti hyvinvointialue vastaa pelastustoimen järjestämisestä alueellaan. Pelastuslain 27 §:n 2 momentin 4 kohdan mukaisesti hyvinvointialueen pelastuslaitos huolehtii alueellaan pelastustoimintaan kuuluvista tehtävistä. Järjestämisvastuun sisällöstä säädetään hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021) 7 §:ssä.

Pelastustoimen järjestämislain 3 §:n 1 momentissa edellytetään, että hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutason tulee vastata kansallisia, alueellisia ja paikallisia tarpeita, onnettomuusuhkia ja muita uhkia. Edelleen 2 momentissa säädetään, että palvelut on suunniteltava ja toteutettava siten, että ne voidaan hoitaa mahdollisimman tehokkaalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla ja että onnettomuus- ja vaaratilanteissa tarvittavat toimenpiteet voidaan suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialue vastaa keskinäisen sopimuksen perusteella myös Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen pelastustoimen palvelujen järjestämisestä.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen pelastustoimen pelastustoiminnan palvelutasossa on pelastustoimen järjestämislain 18 §:n 2 momentin mukaisia huomattavia puutteita (ks. Lisärahoitushakemuksen liite 2), jotka sijoittuvat maantieteellisesti sekä Vantaan ja Keravan että Keski-Uudenmaan hyvinvointialueiden alueelle.²³

---

²³ Etelä-Suomen aluehallintoviraston päätös 12.1.2024 ESAVI/42160/2022

Pelastustoimi ei kykene reagoimaan sen lakisääteisiin tehtäviin, ellei pelastustoimella ole käytössään riittävää rahoitusta.

Yhteenveto

Valtioneuvoston on osoitettava huomioivansa hyvinvointialueiden ohjauksessa kansanvaltaisuuden ja oikeusvaltioperiaatteen toteutuminen. Nämä on huomioitava edelleen lainsäädännön kehittämisessä ja tulkinnassa. Tällä lisärahoitushakemuksella Vantaan ja Keravan hyvinvointialue pyytää Valtioneuvostoa myös osoittamaan ja arvioimaan, millaisella ohjauksella Valtioneuvosto tukee demokratiaa ja osallisuutta kansanvaltaisuuden ja oikeusvaltioperiaatteen kannalta.

Yhtäältä Vantaan ja Keravan hyvinvointialue pyytää lisärahoituksen myöntämisen edellytyksiä harkitessaan Valtioneuvostoa huomioimaan virkajohdon roolin valmistelijana, esittelijänä ja johtajana suhteessa asukkaisiin, hyvinvointialueen toimielimiin sekä valtio-ohjaajaan: mitkä edellytykset hyvinvointialueen viranhaltijalla olisi tosiasiasa kirjata esimerkiksi päätöksensä perusteeksi suhteessa em. tahoihin, että rahaa ei riittävän palvelun järjestämiseen ole? Hyvinvointialueella tulee olla mahdollisuudet toteuttaa alueensa hyvinvointialuestrategiaa ja mahdollistaa sen sisälle riittävät lakisääteiset palvelut niitä vaarantamatta.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen näkemyksen mukaan lakiin sidottuja muotoja ja perusteita ei tule tulkita laaventavasti. Viranomaisen on käytettävä toimivaltaansa yksinomaan sellaisiin tarkoituksiin, jotka ovat lain kannalta hyväksyttäviä. Tarkoitussidonnaisuudessa tulisi pitäytyä myös rahoitusohjauksessa hyvinvointialuelain 15-16 §:ien ja hyvinvointialueen rahoituksesta annetun lain ja niiden tarkoituksen edellyttämässä laajuudessa. Huomioiden, ettei hyvinvointialueen viranhaltijalla ole tosiasiallista mahdollisuutta kieltäytyä riittävien lakisääteisten tehtävien toteuttamisesta, Vantaan ja Keravan hyvinvointialue katsoo, että lisärahoituksen hakemiselle sekä myöntämiselle on lain tarkoittamat edellytykset.

Hyvinvointialueelle tulee myöntää lisärahoituksena vuodelle 2024 74 miljoonaa euroa ja vuodelle 2025 74 miljoonaa euroa, jotta hyvinvointialue pystyy turvaamaan taloudellisen

tilanteensa siten, ettei se vaaranna tai tule vaarantamaan riittävien palveluiden saatavuuden kehittämistä, saatavuutta ja hyvinvointialueen mahdollisuuksia toteuttaa taloutensa ja toimintansa muutoksia ja jotta hyvinvointialue pystyy vastaamaan sen lakisääteisistä tehtävistä lainsäädännön vaatimalla tavalla samaan aikaan kertyneen alijäämänsä vuoden 2026 loppuun mennessä kattaen. Hyvinvointialueen rahoituksen taso on ollut lähtökohtaisestikin liian alhainen, jolloin hyvinvointialue tarvitsee lisärahoituksen tilanteessa, jossa se ei pysty pelkästään omilla päätöksillään takaamaan järjestämisvastuulleen kuuluvien palvelujen järjestämiselle riittäviä resursseja. Hyvinvointialueella tulee olla mahdollisuus järjestää sille lailla säädetyt tehtävät ja turvata perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen.